

FELTRAPPORT

DELPROSJEKT: ELGSLETTA

September 2021

Bakgrunn

Delprosjekt Elgsletta er gjennomført på oppdrag av Nabosamarbeidet*. LÉVA Urban Design er leid inn som konsulent til å bistå med koordinering og prosjektutvikling.

Om nabosamarbeidet

Nabosamarbeidet har som målsetting å bidra mer aktivt i arbeidet med å øke tryggheten og trivsel i by- og bomiljøet "her og nå". De ønsker også å bidra til å sikre bedre sosiale forhold på Grønland på lang sikt. Arbeidet gjennomføres i nært samarbeid med de offentlige instansene som er involvert i arbeidet.

Vinteren 2019 ble LÉVA Urban Design engasjert til å bistå grunneierne med å lage en strategi for midlertidige tiltak. Denne skulle danne utgangspunkt for videre prioriteringer og satsinger de kommende årene. Strategien har blant annet resultert i en rekke mindre prosjekter, videre omtalt som delprosjekter, for løft av områdene på Grønland og Tøyen.

Mer informasjon om nabosamarbeidet og pågående arbeid oppdateres løpende på www.gronland-grunneiersamarbeid.com

Delprosjekt Elgsletta

Siden høsten 2020 har flere delprosjekter blitt satt i gang, alle med mål om å skape et tryggere og mer attraktivt bymiljø rundt Nedre Akerselva. Våren 2021 var delprosjekt Elgsletta i fokus. Her jobbet man med å skape en visjon for framtidige Elgsletta, som bidro til å forankre et felles mål. Det la godt grunnlag for samarbeid med Bydel Gamle Oslo og Bymiljøetaten om å igangsette tiltak på Elgsletta. I juni 2021 arrangerte Nabosamarbeidet, sammen med Bydel Gamle Oslo og flere avdelinger i Bymiljøetaten, en storskala dugnad med en rekke tiltak i området rundt Nedre Akerselva. Dette var også Elgsletta en del av. Det ble invitert til å bli med og gi området et løft. Målet var å gjøre området tryggere og mer attraktivt

for alle brukergrupper. I forlengelse av dugnaden ble det i juli og august 2021 arrangert "Sommer på Elgsletta" som et arrangement og et test-prosjekt på fysisk tilstedeværelse i parken.

Om rapporten

Dette dokumentet er en feltrapport fra LÉVA Urban Design sitt arbeid i felt, før og under dugnaden, og fra arrangementet "Sommer på Elgsletta". Arbeidet har vært viktig for å få et mer nyansert bilde av området og for å komme i dialog med de brukergrupper som ikke ble nådd i den innledende innsiktsfasen.

Dokumentet inneholder:

- Prinsipper for å skape trygge byrom
- Kort introduksjon om Elgsletta, brukerne i dag og visjon og mål for prosjektet
- Gjennomgang av sommerdugnaden og "sommer på Elgsletta"
- Oppsummering av resultater
- Veien videre

Tiltakene på Elgsletta er utført i samarbeid med engasjerte naboer og frivillige på Grønland. Tusen takk til alle som har bidratt i arbeidet!

Dokumentet er utarbeidet av LÉVA Urban Design.

*Nabosamarbeidet er etablert som et utspring fra Nedre Akerselva Grunneierforum og er et samarbeid mellom Oslo Areal, Eiendomsspar, Entra og Norges Varemesse. Arbeidsgruppen består av representanter fra hvert selskap.

Innhold

Innledning	s. 4
Hvordan skape tryggere byrom?	s. 6
Fem prinsipper for trygge byrom (Nordic Safe Cities & SLA Architects)	s. 7
Hva karakteriserer Elgsletta?	s. 8
- Innsikt fra digital medvirkning	s. 9
- Innsikt fra dialogarbeid	s. 12
Visjon for Elgsletta	s. 15
Storskala sommerdugnad	s. 20
- Metode	s. 22
- Erfaringer: Mobilisering og engasjement	s. 24
“Sommer på Elgsletta”	s. 27
- Drift gjennom sommeren: Team Elgsletta	s. 28
Oppsummering av resultater	s. 31
Fem prinsipper for trygge byrom: Elgsletta	s. 35
Veien videre	s. 37
Referanser	s. 38
Status november 2021	s.39

Innledning

Delprosjektet på Elgsletta hadde som mål å skape engasjement og interesse i nabolaget, gjennom tilstedeværelse og dialog i parken. Det var det et mål å få næringsdrivende og offentlige etater med på laget, for å sammen løse utfordringene knyttet til Elgsletta.

Bakgrunn

Området definert som Nedre Akerselva ligger i grensen mellom områdene Sentrum, Grønland og Tøyen. Området hører til Grønland og Tøyen, som over tid har hatt større sosiale utfordringer knyttet til fattigdom, dårlige boforhold og bomiljø. Mange av gatene og uterommene i området har også større utfordringer knyttet til åpne russcener og narkotikakriminalitet. Flere steder på Grønland har også blitt steder folk utenfor bydelen oppsøker i forbindelse med narkotikahandel og tjenester, og tilbud for rusavhengige.

Det er arbeidet over lang tid med å bedre sosiale forhold i området, og mye positivt har skjedd, likevel er det fortsatt en del utfordringer. Disse krever innsats på tvers av aktører for å løses. I januar 2020 ble ny avtale om områdeløftsatsing frem til 2026 for Grønland og Tøyen, signert. Erfaringene tilsier at det viktigste arbeidet man kan gjøre er forebyggende arbeid. Politiet har i den forbindelse fått 37 nye millioner til forebyggende arbeid i området.

Tiltak

Tidligere er det utarbeidet to sosiokulturelle stedsanalyser for området; en for Tøyen i 2015, og en for Grønland i 2017. Begge rapportene peker på viktigheten av å satse på uterommene og bedre bomiljø. De peker også på høy grad av involvering og støtte til frivillighet som viktig, samt å sikre bedre vilkår som dekker primære behov for å bekjempe fattigdom. Slike tiltak vil gjøre området tryggere og mer attraktivt både for de som jobber her, bor her og for besøkende.

For å få innsikt i hvordan området blir brukt i dag, og bedre forståelse for hvilke områder som oppleves som utrygge, ble det høsten 2020 gjennomført en digital spørreundersøkelse. Resultatene fra undersøkelsen viser at de mest utrygge strekningene ligger ved Elgsletta og gangstien langs Akerselva. Det er en tydelig sammenheng mellom funksjoner og bruk i henhold til utrygghet. Det som oftest oppgis som årsak til utrygghet er salg og bruk av narkotika, som er særlig fremtredende på kveldstid. Også trafikken trekkes frem som en kilde til utrygghet. Generelt for hele analyseområdet nevnes behov for trygghetsskapende tiltak med fokus på bedre tilgjengelighet for gående og syklende, mer belysning, grønne tiltak og enkel servering. Strakstiltak rundt utfordring med rusmiljøet nevnes spesielt i tilknytning til Brugata, Elgsletta og Olafiagangen.

Av erfaring er det imidlertid kun en viss type brukere som responderer på slike undersøkelser. Det er eksempelvis få brukere med større sosiale utfordringer som har overskudd til å delta. Resultatene fra undersøkelsen representerer dermed de som har overskudd og ressurser til å engasjere seg. For å få et mer helhetlig bilde av situasjonen på Elgsletta var det derfor nødvendig å inkludere flere brukergrupper i prosessen, på andre måter. Måten å nå ut til de mer sårbare brukerne var gjennom dialog og tilstedeværelse på Elgsletta. Det er arbeidet med disse gruppene som danner grunnlaget for denne feltrapporten.

***Securing an urban space is in itself a rather complicated task, but ensuring that the space simultaneously is functional, attractive, and inclusive is the real challenge.
-Nordic Safe Cities og SLA Architects***

Hvordan skape tryggere byrom?

En inkluderende tilnærming er ikke bare et sentralt demokratisk ideal, men også et viktig strategisk verktøy for å skape tryggere byrom.

Å skape steder som oppleves trygge er en kompleks oppgave. Det krever blant annet tverrfaglig samarbeid og god balanse mellom fysiske, sosiale og organisatoriske inngrep. Nordic Safe Cities i samarbeid med SLA architects, har publisert en rapport kalt "Safe Urban Spaces" som konkretiserer **fem prinsipper for arbeidet med å skape tryggere byrom**. Disse er:

- Skap lokale allianser
- Start med folkene
- Inkludering fremfor ekskludering
- Arbeid stedsspesifikt
- Utforming av omgivelsene for positiv atferd

De fem prinsippene henger sammen, men relevansen og prioriteten for hvert enkelt prinsipp kan variere basert på lokal kontekst, spesifikke utfordringer, prosjektstadiet og tilgjengelige ressurser.

Delprosjektet Elgsletta har vist seg å være en god eksemplifisering av denne fremgangsmåten. I feltarbeidet har alle de fem prinsippene gjort seg gjeldende på den ene eller den andre måten. Feltrappporten kan derfor leses som en kassustudie av hvordan arbeid med de fem prinsippene kan se ut i praksis. Når det er sagt er hvert sted unikt, med sin egen romlige og sosiale kontekst. Det er dermed ikke slik at prosjektet Elgsletta kan sees på som en oppskrift for hvordan å skape tryggere byrom alle steder. Om det er noe man bør trekke ut av arbeidet på Elgsletta, er det nettopp at det å bli kjent med stedet og brukerne er det viktigste, og dette vil nødvendigvis være ulikt fra sted til sted.

Fem prinsipper for trygge byrom - tre nøkkelspørsmål

Fra rapporten "Safe Urban Spaces" av Nordic Safe Cities og SLA (2021)

1. SKAP LOKALE ALLIANSER

Skap lokale allianser – For å sikre eierskap og støtte fra alle partnere

- Hva er den overordnede visjonen? Hvorfor gjør vi dette, hvilken effekt streber vi etter, og for hvem?
- Har vi et klart overblikk over organisasjonene rundt prosjektet, inkludert alle interessenter og deres interesser?
- Hva er forholdet til større strategier og planer?

2. START MED FOLKENE

Start med folkene – For å forstå den sosiale dynamikken og folk sin oppfatning av sikkerhet.

- Vet vi om folk føler trygghet / utrygghet i vårt byrom?
- Har vi noen faktiske data om dette? Data om bruk, erfaring, behov, potensial og utfordringer.
- Har vi kartlagt: når, hvor og hvorfor?

3. INKLUDER - IKKE EKSKLUDER

Inkludering framfor ekskludering – Å støtte sosial samhörighet og skape inkluderende byer for alle

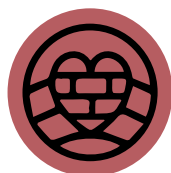
- Hvilke grupper mennesker har vi i byrommet vårt i dag? Og hva gjør de?
- Er det grupper av mennesker i byen som vi gjerne vil tiltrekke?
- Hvordan kan vi imøtekomme disse gruppene? Hvordan kan vi få dem til å samhandle og potensielt møtes?

4. STEDSPESIFIKK PLANLEGGING

Steds spesifikk planlegging – For å unngå tanken om at «one size fits all» / alle steder er like

- Hva er konteksten for prosjektet vårt?
- Hvordan kan trygghet- og sikkerhetstiltak gjøres spesifikt til prosjektområdet?
- Hvorfor skal dette byrommet prioriteres fremfor andre byrom?

5. DESIGN FOR POSITIV ADFERD

Design for positiv atferd

- Hvordan påvirker de fysiske elementene i byrommene vår atferd?
- Hvordan kan vi vise at vi bryr oss?
- Hvordan vil byrommene se ut om vi fokuserer spesielt på lys og synlighet?

Hva karakteriserer Elgsletta?

Området rundt Elgsletta pekte seg ut gjennom medvirkning, befarings og analyser, som ett av de områdene som oppleves som mest utrygge på Grønland. Det er også et område hvor mange beveger seg til daglig. Det utpekte seg dermed som et viktig sted å prioritere. Parken i seg selv har stort potensiale, men det må gjøres aktive tiltak for å håndtere utfordringene knyttet til opplevd trygghet og attraktivitet slik at flere brukergrupper ønsker å ta parken i bruk.

Ett av de sentrale prinsippene for utvikling av trygge steder nevnt i oversikten på side 7, dreier seg om å ta utgangspunkt i det konkrete stedets fysiske og sosiale forutsetninger gjennom stedsspesifikk planlegging. Dette var et viktig utgangspunkt for feltarbeidet.

Omdømme

Parkens sentrale plassering nær flere tjenestetilbud rettet mot rusmisbrukere i Oslo, gjør den til et naturlig oppholdssted for denne brukergruppen. Parken er kjent som et værested for rusmisbrukere samt et sted for sporadisk salgsvirksomhet. Stedet oppleves av mange som utrygt, blant annet grunnet dårlig belysning, forsøpling og menneskene som oppholder seg her.

Befolkning / bruk

Området har en sammensatt befolkning med ulik etnisk og religiøs tilhørighet. Undersøkelser viser at mange av de som pendler til området har liten eller ingen tilhørighet til Grønland. Det er store kontor- og arbeidsmiljøer i området, og Høyskolen Christiania utvidet nylig sin campus ved Akerselva. I august 2021 åpnet høyskolen nytt campus i Urtekvartalet, i tillegg til undervisningsbygget i Chr. Kroghs gate.

Fysiske kvaliteter

Det er få tilstøtende næringslokaler og tilbud på gateplan rettet mot parken, og Akerselva og de trafikkerte veiene som omkranser området skaper en naturlig barriere. Likevel har parken en attraktiv beliggenhet langs elva og mange mennesker beveger seg langs eller gjennom når de går tur eller på vei til og fra arbeid.

**INNSIKT OM ELGSLETTA,
FRA DIGITAL MEDVIRKNING HØSTEN 2020**

Steder og strekninger som føles utrygge

Elgsletta

Nye lekeapparater for barn - Trekke barnefamilier til Elgsletta

Smukt utformede grønne rom, som styrker og fremhever plasseringen langs elva

At folk stopper innom her på tur langs elva, og setter seg ned med en kopp kaffe og bolle for eksempel. Vil skape positiv aktivitet i Elgsletta - som egentlig er en kjempefin park med volleyballbane og treningsapparater

Jeg tror aktivitet og folk skaper trygghet. At området er godt opplyst er også viktig

En slags prinsen hage møter turistforeningen?

Julemarked mot dop. Få inn juletreselgere og er julemarked her i desember

parken må være for alle - ikke bare for et miljø sted for piknik, tur langs elva, sted for barna,

Mer lys på gangsti som krysser mitt over Elgeparken

Gjøre elgsletta attraktiv og trygg for unge

Noe stilig og passende belysning

Strakstiltak på Elgsletta favner bredere på tematikkene enn Olafiagangen, men mange av straktiltakene er sammenfallende. Fokus på rekreasjonstilbud og aktivitet knyttet til Akerselva - utlån av utstyr. Bedre belysning- og et sted å stoppe opp når man er på tur. Feks. Servering.

INNSIKT OM BRUKERNE AV ELGSLETTA, FRA DIALOGARBEID SOMMEREN 2021

Sårbare brukere av parken

We cannot guess how, where and, why people feel safe or unsafe from our desks. We have to go out in the world and start by talking to the local people.

Nordic Safe Cities og SLA Architects (2021)

Tunge og langtidsavhengige rusmisbrukere

En gruppe som bruker parken, er tunge rusmisbrukere. Etter dialogarbeid og samtaler med representanter fra bydelen kommer det fram at denne gruppen er særlig sterkt representert om sommeren. Det har sammenheng med at Oslo har blitt en destinasjon for såkalte "rusferier" hvor rusavhengige fra andre steder i landet kommer til byen for å ruse seg. Elgsletta har blitt et samlingssted for disse om sommeren.

Dialog med representanter fra denne gruppen har gitt innblikk i mange menneskeskjebner. Mange forteller at de tidligere levde helt "normale" liv, men at de av ulike årsaker havnet i rusen. Det ble utvist stor takknemlighet for en samtale, for at noen tok seg tid, og for å bli "sett". Noen uttrykte bekymring rundt å invitere barn inn i parken gjennom spill og lek, ettersom de var bekymret for sin plass. Flere av brukerne sa også at de ikke vil skremme barna, og at de derfor gjerne trekker seg bort fra steder hvor barnefamilier oppholder seg. Andre fortalte at de ønsket at ulike grupper kunne dele på parken, og at det er hyggelig å se på andre mennesker som bruker parken.

Flere opplevde prosessen og prosjektet som positivt. Noen av brukerne i denne gruppen har snekkererfaring, og opplevde det som positivt å kunne være en ressurs og bidra med noe positivt til parken. Flere av kvinnene i denne gruppen meldte at de følte seg mye tryggere etter at det ble drift i paviljongen og mer sosial diversitet i parken.

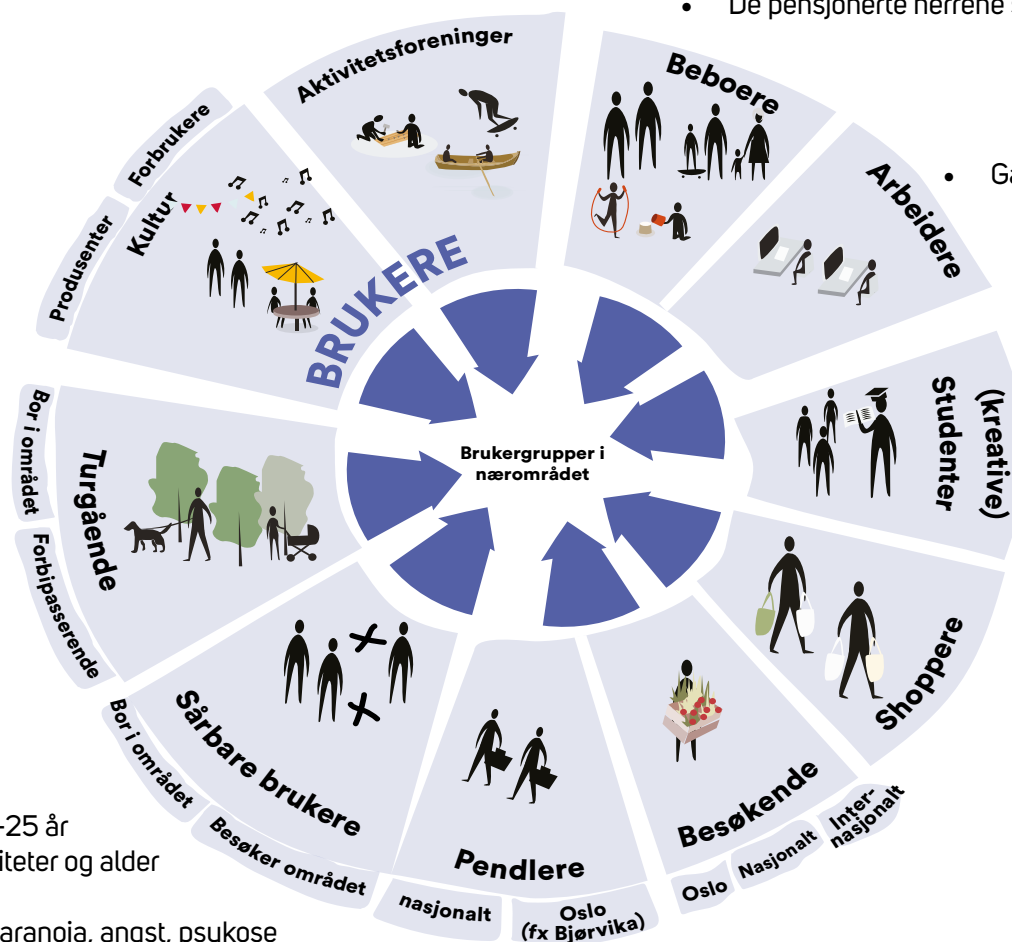
Unge selgere av illegale midler

De fleste i denne gruppen var menn med innvandrerbakgrunn. Gjennom dialogarbeid med ulike representanter fra gruppen kom det frem at det er et stort ønske om å delta i et fellesskap og bidra, men at de ofte selv plasserer seg selv utenfor. De fleste søkte inkludering og fellesskap, noe de til en viss grad hadde funnet i rusmiljøet. Flere hadde en forestilling om at arrangementer som dugnaden "ikke er for dem". Det var også enkelte som uttrykte at de følte seg truet av prosjektet, ettersom de har sterkt eierskap til parken og aktiviteten de holder på med der.

Samtalene har vist mennesker som har et sterkt ønske om å endre omgangskretsen sin og være en del av sosialt fellesskap som er bra for dem. Mange opplever likevel utfordringer med å trekke seg ut av miljøet både pga. egne og andres fordommer. Også her viste flere stor takknemlighet over å få ha en samtale med noen andre enn de de vanligvis tilbrakte tid med. Flere var også klare på at miljøet ikke var bra for dem.

Ulike brukergrupper

- Beboerne som går gjennom parken til og fra sine daglige gjøremål
- "Treningsgutta"
- Den muslimske jentegjengen som spiller volleyball
- De blandede gruppene med unge jenter og gutter som spiller volleyball
- De pensjonerte herrene som møtes for å lese avisen og prate

- Går eller løper tur langs elva
- Går gjennom parken for å luften hund
- Går gjennom parken til og fra jobb/skole
- Skatere som skater forbi til skateparken
- Syklister og el-sparkesykler

- Går gjennom parken til og fra jobb

- Går gjennom parken til og fra jobb, skole

- Selgerne, de fleste er unge gutter 15-25 år
- Tunge rusavhengige - ulike nasjonaliteter og alder
- Tidligere tungt rusavhengige
- Psykisk syke med ulike diagnoser, paranoia, angst, psykose
- Fattige uten sted å være

VISJON FOR ELGSLETTA

Rudolf Nilsens plass

Urtekvartalet

Universitet

Sundtkvartalet

KRYSET

Trebåtforening

Christian Kroghs Gate

- et trygt, mangfoldig og aktiv område for nabolaget.
En destinasjon for turgåere langs elva med en tydelig karakter.
En markør for møtet mellom Akerselva og Grønland.
Krysset representerer hjertet i parken.

Framtidens Elgsletta

Målet for prosjektet er å skape et attraktivt og trygt sted. Det gjøres ved å utnytte de kvalitetene som allerede finnes i området, slik som miljøet på stedet og identiteten som er der.

Medvirkingen som ble gjennomført i 2020 avdekte kvaliteter i området det er potensiale i å bygge videre på. Elgsletta kan beskrives som det fargerike Grønland som møter grønne og rekreative Akerselva.

Cities need to speak to, rather than about, vulnerable groups and incorporate their needs on equal footing with other user groups in the city.
-Nordic Safe Cities og SLA Architects (2021)

Framtidens Elgsletta

For å kunne gjøre endring er det vesentlig å få til en god prosess, både gjennom dialog på tvers av aktører som jobber med de sårbare brukergruppene, og mellom aktørene og representanter fra gruppene.

Viktigheten av feltarbeid

Det å starte med folkene som faktisk bruker stedet og å rette fokus på inkludering av ulike brukergrupper framfor ekskludering, trekkes fram i rapporten nevnt over som et viktige prinsipper for å skape trygge steder. Om man skal få innsikt i de sårbare gruppenes behov er fysisk tilstedeværelse gjennom feltarbeid viktig ettersom denne gruppen er utfordrende å nå med andre medvirkningsmetoder. Feltarbeidet her er derfor selve inngangsporten til de prosessene som må settes i gang mellom aktørene og brukerne av parken i dag.

Økt ansvarsfølelse

Det er avgjørende å skape en god prosess og dialog med dagens brukere av stedet. Dette kan være gjennom samtaler på stedet, egne arrangementer eller arrangementer i samarbeid med andre arrangementer i for eksempepl bydelen eller andre miljøer i nabolaget. Lignende arbeid tidligere har vist at slike tiltak kan bidra til at deler av brukergruppen får økt ansvarsfølelse ovenfor området. Disse brukerne kan videre fungere som forbilder for andre brukere. Det kan i tur bidra til at vedlikeholdet av området bedres ettersom de nåværende brukerne tar mer ansvar. Studier viser at økt preferanse for steder gjerne henger sammen med godt vedlikehold. Jo bedre vedlikeholdt et sted er, jo bedre likt er det også. Vandalisme og mangel på vedlikehold kan også signalisere en norm om hva som er akseptabel atferd på et sted og ikke. Om et sted er dårlig ivaretatt vil det kunne oppleves som fremmedgjørende og utrygt for brukergrupper som er vant til å oppholde seg steder som ivaretas godt. Ved at brukerne av stedet bidrar til bedre vedlikehold kan de på denne måten både bidra til at det dannes nye normer for bruken av stedet, og videre at stedet oppfattes som mer positivt av

andre brukergrupper. På denne måten kan barrieren av opplevd utrygghet for brukergrupper som ikke er aktive brukere av stedet i dag, på sikt brytes ned. Det kan føre til at flere brukergrupper får eierskap til stedet, noe som i seg selv også kan bidra til å gjøre at stedet oppleves tryggere. Da vil det være flere "øyne på stedet" til å utøve sosial kontroll.

Positive assosiasjoner

Det at flere opplever Elgsletta som utrygt har trolig også sammenheng med stedets negative omdømme. Et steds omdømme definerer i stor grad bruken av stedet og omvendt. Å endre et steds omdømme er en tidkrevende prosess, men en inngang til endring kan være å gi folk positive opplevelser på stedet som bryter med forventninger. En god og inkluderende prosess er derfor minst like viktig som det fysiske resultatet av tiltaket. Et viktig moment i prosjektet er derfor å gjennomføre tiltak gjennom samskaping, hvor flere grupper blir invitert inn i parken for å skape noe sammen under trygge rammer.

Framtidens Elgsletta

Det er ikke et mål å utilgjengeliggjøre Elgsletta for dagens brukere. Målet er heller å få til et mangfoldig brukerbilde og mer variert aktivitet på stedet. En god start er å etablere kontakt med både nåværende brukere og potensielle brukere av parken for å få innsikt i deres behov.

Eierskap til stedet

Offentlige rom kan oppleves som mindre tilgjengelig for andre grupper dersom en brukergruppe har inntatt og tatt hele eierskapet til stedet. Fra tidligere gjennomført medvirkning og dialogarbeid er det avdekket at tilstedeværelse av miljøer knyttet til rus er hovedårsaken til at området rundt Elgsletta oppleves som utrygt i dag. For noen miljøer er det et sted for salg, og tilsvarer aktiviteter man opplever lengre ned langs Akerselva og Olafiagangen. Elgsletta fungerer også som et sosialt oppholdssted for brukere som er tungt rusavhengige. Parken ligger sentralt plassert nær tilbud og møtepunkter rettet mot denne brukergruppen, og er et naturlig offentlig rom å oppholde seg i for dem. Elgsletta "eies" dermed på sett og vis av disse gruppene.

Sannsynligvis er det egenskaper ved disse gruppene i seg selv som skaper utrygghet, men en faktor som også kan spille inn er at det kun er en gruppe som dominerer (sett utenfra). Det kan tenkes at utryggheten ikke kun handler om at det er rusmiljøet som har eierskap til Elgsletta, men at det kun er ett miljø. En strategi kan derfor være å legge til rette for at andre grupper også kan få eierskap til stedet gjennom å tilrettelegge for andre aktiviteter enn de som allerede finnes der i dag. Det kan eksempelvis gjøres med fysiske tiltak.

Utforming av Elgsletta

I prosjektet ble det arbeidet med en konkret plan for farger og estetikk for å sikre helhet og atmosfære som gjør det er hyggeligere å oppholde seg der, samtidig som det bygger opp en estetisk identitet for området. Videre er det fokusert på å invitere til parkaktiviteter og spill, samt flere oppholdsmuligheter i parken, for å tilrettelegge bedre for at Elgsletta blir et rekreativt stopp langs Akerselva. Å utforme steder med fokus på å generere positiv atferd er også et av prinsippene som trekkes frem for å skape trygge steder.

Det er også viktig å tenke på ulike brukergruppers behov til forskjellige tider av døgnet, og på ulike dager i uka. Forhåpentligvis kan man tilrettelegge slik at Elgsletta både er et fint sted å gå søndagsturer for besøkende, samtidig som det i ukedagene er fokus på arbeidstakeres og studenters behov.

STORSKALA SOMMERDUGNAD

Organisering av dugnaden

Bydel Gamle Oslo, flere avdelinger i Bymiljøetaten og engasjerte grunneiere i nabolaget samarbeidet om den felles dugnaden. Det skjedde en rekke tiltak i området rundt Nedre Akerselva i perioden 21.-25. juni.

Nabosamarbeidet koordinerte dugnad på Elgsletta. Dugnadsperioden ble utvidet og strakk seg til den 30. juni. Det deltok omkring 150 personer, som inkluderte et mangfold av mennesker med ulik bakgrunn, livssituasjon og alder (6-70 år).

Rammene for dugnadsarbeidet var godt planlagt, samtidig som de var fleksible, noe som var avgjørende for å lykkes.

Fysiske tiltak på Elgsletta

- paviljong som møtested/infopunkt og til oppbevaring av møbler og utstyr
- nytt gress i parken
- parkspill
- solstoler (innkjøpt), og benker og bord (lånt av bydelen)
- dekorative vimpler og skilt

I tillegg til de fysiske resultatene har det også vært sosiale merverdier av dugnaden. Mer om dette under "Resultater" på side 30.

Metode

Metode og teori brukt i planleggingen og gjennomføringen av sommerdugnaden baserer seg på forskning på samskaping, og erfaringer fra lignende prosjekter.

Innhold i aktiviteter

Et av de viktigste kriteriene er å planlegge for varierte oppgaver, som gjør prosessen relevant og interessant for flere å være med på. Det var også viktig å legge til rette for fleksibilitet for deltakerne slik at de selv kunne bestemme hvordan og hvor mye de kunne være med. Delegering av ansvar og rom for utvikling av egne idéer var også viktig - slik at deltakerne fikk eierskap til det de holdt på med.

Skap god atmosfære

Et viktig formål med og mål for dugnaden var at det skulle være et sosialt arrangement som var hyggelig å være med på. Dette både for å skape en god opplevelse for deltakerne, og for å gi flere positive assosiasjoner til stedet. I tillegg kunne det bidra til å bygge relasjoner på tvers av ulike grupper. Forskning peker på at godt sosialt samhold er viktig for økt livskvalitet. Både relasjonsbygging og positive opplevelser knyttet til stedet kan videre bidra til at nye brukere kommer og besøker parken etter at dugnaden er over, og at "gamle" brukere også føler seg involvert i prosessen og føler eierskap til prosjektet. Å legge til rette for relasjonsbygging kan derfor være en viktig nøkkel for å ivareta livskvaliteten til de i området, og kan videre sees som et tiltak for å bedre den sosiale bærekraften overordnet sett.

Promotering

Det ble utarbeidet en grafisk profil til prosjektet og promotering av dugnaden, for at det skulle være gjenkjennbart og vekke interesse. Det er viktig med en helhetlig estetikk i sluttresultatet, derfor ble det arbeidet utfra en bestemt fargepalett både i det grafiske uttrykket og i de fysiske tiltakene. Alle deltakere på dugnaden fikk utdelt t-skjorter med trykk #MITT GRØNLAND og "Stolt nabolagsbygger".

A photograph showing a man and a young boy working together on a wooden structure outdoors. The man, wearing a black jacket and red shorts, is leaning over and pointing at a wooden frame. The boy, wearing a blue plaid shirt, is looking at the frame. The structure is made of light-colored wood and has a lower section with vertical slats in various colors (red, blue, green, purple). In the background, there are trees, a paved path, and a few people walking. The text is overlaid on a semi-transparent grey box in the lower-left quadrant of the image.

En sentral erfaring er viktigheten av å bygge relasjoner, og tillit, over tid. Dette er spesielt viktig i områder som har en mangfoldig brukersammensetting og når målgruppen også inkluderer sårbare grupper, som ofte har mindre tillit til og opplever mindre tillit i samfunnet.

Erfaringer: Mobilisering og engasjement

Mobilisering av deltakere er avhengig av kontekst, engasjement rundt prosjektområdet og prosjektet i seg selv. I dette prosjektet var det eksempelvis utfordrende å få folk til å forplikte seg til skift før dugnaden startet.

Fleksibel deltakelse

I dette prosjektet var det avgjørende med fysisk tilstedeværelse i parken over en lengre periode, som pådriver og fasilitator, for engasjementet blant deltakerne og for sluttresultatet. At det var mulig å bli med og delta gjennom "drop-in" gjorde at flere, i utgangspunktet forbigående, fikk tatt interesse i prosjektet og meldte seg på underveis. Det var også flere deltakere som etter å ha deltatt kom tilbake senere i perioden, og som også engasjerte egne venner og bekjente til å bli med.

Det fungerte også godt å engasjere ulike aktører i området /ulike grupper av mennesker og møte dem der de holdt til. Seniorsenteret deltok for eksempel ved at aktivitetene ble tatt med til dem og utført der.

Relasjon og tillit

En sentral erfaring er viktigheten av å bygge relasjoner og tillit over tid. Dette er spesielt viktig i områder med en mangfoldig brukersammensetting og når målgruppen også inkluderer sårbare grupper, som ofte har mindre tillit til, og opplever mindre tillit i, samfunnet. Vi opplevde at de som vanligvis oppholder seg i parken var tilbakeholdne og avventende i starten. Men utover i prosessen og spesielt når det ikke var andre ressurssterke deltakere med, engasjerte flere seg og ble med og hjalp å gjennomføre prosjektet. Dette viser et annet viktig moment; opplevelsen av at deres deltakelse utgjør en reell forskjell, at det er behov for deres bidrag, at det ikke kun er en "aktivitet for å aktivisere."

Fysiske tiltak gjennomført på dugnaden

Fysiske tiltak gjennomført på dugnaden

SPILL

SKILT

VIMPLER

PAVILJONG

"SOMMER PÅ ELGSLETTA"

Drift av paviljongen gjennom sommeren: Team Elgsletta

Etter dugnaden ble det arbeidet med å sette sammen et team til å drifte paviljongen gjennom sommeren.

I regi av nabosamarbeidet ansatte LÉVA et team på fire, til å drifte paviljongen. I rekrutteringen av teamet ble det fokusert på å forsøke å sette sammen et team med mennesker som kunne identifisere seg med de sårbare brukerne i parken eller hadde god lokalkunnskap og tilhørighet til nærmiljøet på Grønland. Dette er viktig ettersom suksessen til prosjektet til syvende og sist er avhengig av tillitt fra parkens brukere. To av teammedlemmene ble rekruttert etter deltakelse på dugnaden, de har ulik kulturell bakgrunn og hadde egne erfaringer å ta med seg inn i det. De to siste ble rekruttert gjennom de andres nettverk.

Som del av prosjektets ånd ble det tatt inn to stykker i teamet som stod utenfor arbeidslivet, med ønske om å gi dem en inngang til arbeidslivet igjen.

Generelt fungerte teamet bra utad. De gjorde en god innsats og stor forskjell på Elgsletta gjennom sommeren. Samtidig har det vært utfordringer internt i gruppen, som gjorde det nødvendig med tett oppfølging fra LÉVA. Teamet og prosjektet har også vært godt hjulpet og støttet av hjelpsomme gjester i parken gjennom sommeren.

Drift av paviljongen

Teamets oppgaver var tilstedeværelse i parken og utlån av solstoler og spill til besøkende. Det var gledelig å se at flere brukergrupper begynte å bruke parken, også barnefamilier. Det har kommet tilbakemeldinger fra brukere av parken og forbipasserende om at tiltaket virker positivt og om økt opplevd trygghet i parken. Det har også skjedd en positiv utvikling hva gjelder vedlikehold. Brukerne av parken, nye og "gamle" rydder etter seg selv og andre, som har skapt stor forbedring. Det er etterlyst lukkede søppelspenn og sprøytebokser.

Kontinuitet og forutsigbarhet

I starten av prosjektet var paviljongen åpen fem dager i uken, fra kl 12-18. Åpningstidene ble justert gjennom sommeren, styrt av værforhold og tilgjengelig team til bemanning. Justerte åpningstider ble kommunisert ut muntlig i parken, på plakater på paviljongen og på nabosamarbeidets hjemmesider. Den siste perioden var paviljongen åpen tre dager i uken, fra kl 14-18.

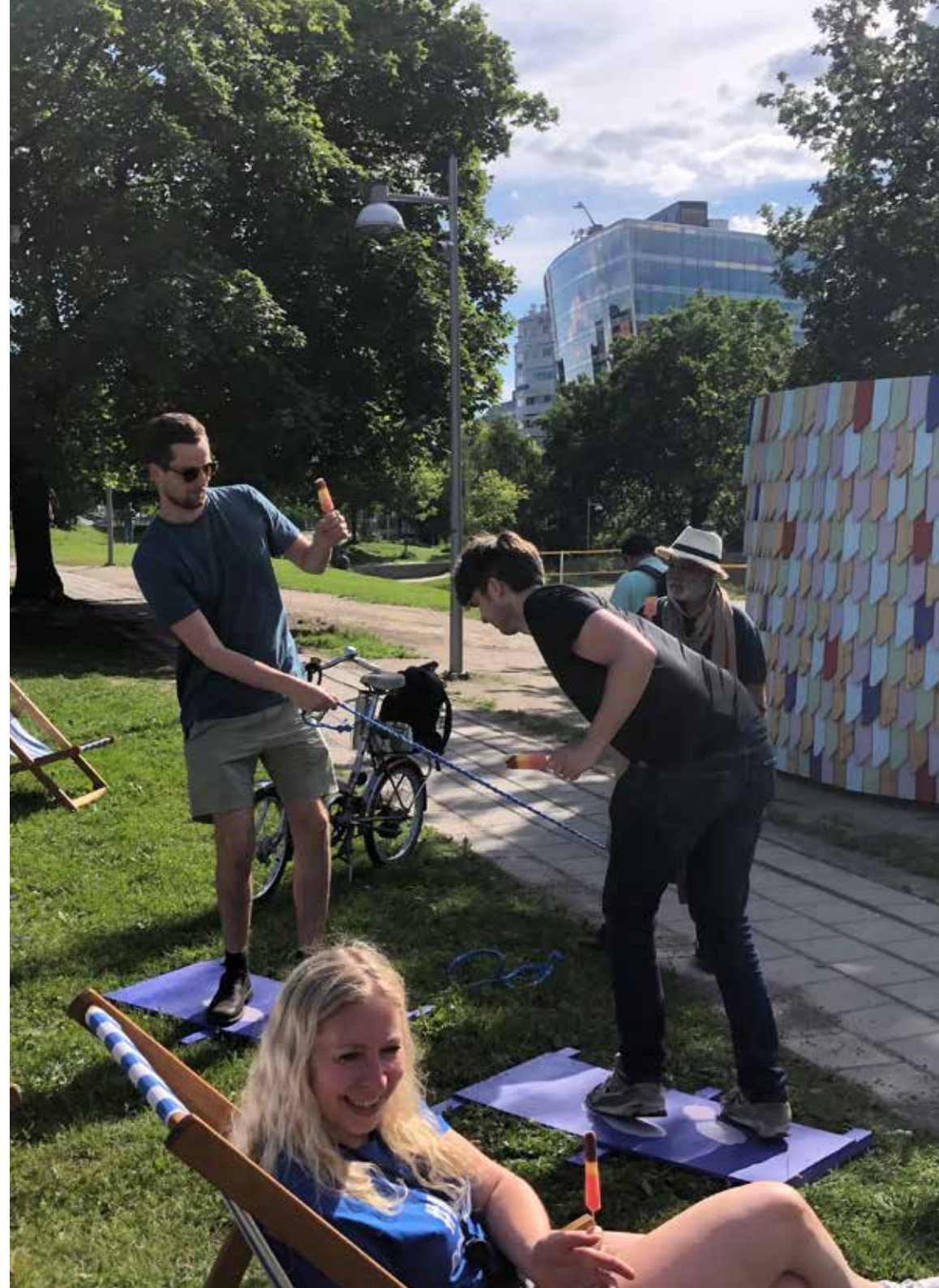
Da LÉVA var tilbake i parken (i uke 32), etter sommerferie, så vi en endring/ tilbakegang i bruken av parken. Det var ikke lenger det samme mangfoldet av brukere som man hadde se utvikle seg i juli måned. De som benyttet seg av tilbudet nå var i hovedsak sårbare og alkoholisererte brukere.

Det er et illustrerende eksempel på hvordan åpningstider og forutsigbarhet påvirker hvem som bruker tilbudet, Det viser også viktigheten av tilstedeværelse (dialogarbeid, oppsøkende arbeid, inkludering, aktivering) og kontinuitet for å gjøre en varig endring.

Tilstedeværelse

Teamet har gjort en god jobb med å bemanne paviljongen og å ta vare på og følge opp parken gjennom sommeren. Det virker likevel som at LÉVAs tilstedeværelse og påvirkning har vært særlig viktig for atmosfæren i parken. Det å være der over tid, bli kjent med klientellet og invitere flere inn underveis synes avgjørende. LÉVA har hatt en posisjon til å kunne fortelle om prosjektets intensjon og mål på en måte som gir mening og trygghet for "gamle" og nye besøkende i parken. Samtidig har rollen vært å invitere til dialog og skape mulighet for å gjøre faktiske forskjeller i parken.

LÉVAs bemanning i parken bestod av fire kvinner. Det har kommet tilbakemeldinger fra brukere av parken om at det er positivt og trygghetsskapende med flere kvinner i parken, noe som også støttes av teorier for byrom og byutvikling. Det kan dermed tenkes at den positive effekten av LÉVAs tilstedeværelse spesifikt, også til dels handler om kjønn.

Betraktninger fra Team Elgsletta og kommentarer fra brukere

“En forutsetning for at nye brukergrupper skal ta i bruk parken krever tilstedeværelse, attraktive åpningstider, kontinuitet, inkludering og aktivering - over lengre tid.”

- Team Elgsletta

“Det er positivt og trygghetsskapende med flere damer i parken.”

- Kvinnelig bruker fra rusmiljøet

“Brukerne av parken, nye og “gamle” rydder etter seg selv og andre, og det ses en stor forbedring.”

- Team Elgsletta

“Fra den tiden som dere begynte prosjektet, til nå, så har den samtalen med deg vært et alternativ i stedet for rus. Den timen vi hadde samtale, var en time uten rus, det var forskjell på liv og død.”

- Mannlig bruker fra rusmiljøet

OPPSUMMERING AV RESULTATER

“Hei, jeg ville bare si at jeg syklet forbi Elgsletta og så noe av det fineste jeg har sett. En smilende fyr i elektrisk rullestol som hadde fanget fullt av ruller med gress. Handicapet hans passet perfekt til oppgaven og sjelden har jeg sett slik mestringsfølelse lyse så sterkt fra et fjes. Halleluja!”

- Melding mottatt på LÉVAs instagram i dugnadsuken.

- **Positive tilbakemeldinger**

Flere positive tilbakemeldinger, både fra de som deltok på dugnaden og fra besøkende og forbigående gjennom sommeren. Den fysiske utformingen av paviljongen som et fargerikt blikkfang i parken ble godt mottatt.

- **Nye minner og relasjoner**

Flere av de som deltok i dugnaden hadde ikke kjennskap til Elgsletta eller forbandt det med et sted de ikke ønsket å besøke, og så ikke på området som en park i nærmiljøet. Flere av deltakerne hadde aldri før håndtert verktøy, og opplevde en sterk mestringsfølelse i å være med å prøve dette og produsere materiale til parken. Gjennom deltakelse i dugnaden ble det skapt nye minner og relasjoner til stedet. Det kom også tilbakemelding under dugnaden om at en av deltakerne hadde sett en annen deltaker flere ganger i nabolaget og vært litt redd for vedkommende. Det å se vedkommende delta i dugnaden og "møtes" og bli kjent bidro imidlertid til endring i oppfattelsen av personen.

- **Økt innsikt**

Gjennom feltarbeid og dialog er det opparbeidet ny innsikt om de forskjellige brukergruppene i parken. Arbeidet har bidratt til betydelig innsikt i hvilke typer mennesker som oppholder seg på Elgsletta, og deres utfordringer, ønsker og behov. Prosjektet har også bidratt til økt innsikt om hva og hvem som skaper utrygghet og på hvilken måte, som har gitt viktige erfaringer om hvordan å arbeide best i slike miljøer.

- **Mindre bråk og uro i parken**

I løpet av dugnaden og senere innenfor paviljongens åpningstider i sommer, har det vært fire hendelser hvor politiet måtte tilkalles (siden juni). Det kan imidlertid tenkes politiet har vært involvert på andre tidspunkter.

- **Økt trygghetsfølelse**

Det har kommet tilbakemeldinger både fra nye brukere og "de gamle" på at parken oppleves hyggeligere, men også tryggere, som følge av prosjektet og økt fysisk tilstedeværelse. Spesielt kvinner i den sårbare gruppen forteller at de føler seg tryggere når paviljongen er åpen, men også arbeidstakere som går igjennom parken til og fra jobb har gitt tilbakemelding på dette.

- **Mindre søppel og mer rydding, ansvar og eierskap**

Erfaringene med de sårbare brukerne i parken var at de bidro til å holde parken ren allerede før dugnaden, og i enda større grad etter at de fysiske oppgraderingene var gjennomført. Dette kom til uttrykk blant annet ved at de "kontrollerte" hverandre når det gjaldt forsøpling, og det å oppføre seg pent når andre brukere av parken er tilstede. Når det gjelder vedlikehold har også to av grunneierne, Entra og Eiendomsspar, satt inn ekstra ressurser til rydding på Elgsletta. Brukerne av parken bidro dermed med sitt, samtidig som de opplevde at vedlikeholdet generelt sett ble bedre. Totalt sett ble vedlikehold håndtert og fulgt opp av både Bymiljøetaten, grunneiere og brukerne selv.

Videre er det ikke gjort tyveri, hærverk eller skader på de tingene som ble skapt under dugnaden eller på møblene som er kjøpt inn/lånt til prosjektet. Dette vitner om aksept og følelse av eierskap, og at det er tillit til prosjektet og prosessen

- **Bekymringer**

Det ble uttrykt bekymring om at gruppen som vanligvis bruker parken ville bli jaget vekk fra området og inn i byrom som er tettere på bomiljøene i nærheten.

Målet med prosjektet er å skape økt trygghet for alle brukergupper, ikke skape et oppholdssted kun for de brukerne som tidligere var i parken.

Endringen/tilbakegangen i brukersammensetting mot slutten av perioden har trolig sammenheng med justerte åpningstider – færre åpningsdager, kortere åpningstider og mindre forutsigbarhet og kontinuitet. LÉVAs tilstedeværelse og aktivisering i parken utgjør en forskjell her.

Forutsetninger for at nye brukergupper skal ta i bruk parken: tilstedeværelse, attraktive åpningstider, kontinuitet, inkludering og aktivisering - over tid.

Fem prinsipper for trygge byrom: Elgsletta

1. SKAP LOKALE ALLIANSER

Visjonen for Elgsletta bidro til et felles mål og ga et godt grunnlag for samarbeid med Bydel Gamle Oslo og Bymiljøetaten om å igangsette tiltak på Elgsletta. Dette eksemplifiserer godt prinsipp 1, om å skape lokale allianser og bryte ned siloer for å skape trygge steder. Arbeidet er basert på et grundig kunnskapsgrunnlag og strategisk arbeid for et større geografisk område knyttet til nabosamarbeidets planer for midlertidig tiltak, samt kommunens planer og andre pågående prosjekter i området. Gjennom sommerdugnaden og "Sommer på Elgsletta" ble samarbeidet kommunisert ut og det ble etablert bedre kontakt på tvers av pågående prosjekter og engasjerte aktører. Videre ble det etablert god dialog med nabolaget og brukere i parken, som er avgjørende for det videre arbeidet.

2. START MED FOLKENE

Gjennom den digitale medvirkningen fikk man innspill på hvilke steder som føltes utrygge og steder folk likte og ikke rundt Elgsletta. Gjennom dialog og feltarbeid er det opparbeidet ny innsikt om de forskjellige brukergruppene i parken og det har lyktes å komme i dialog med den sårbare brukergruppen i området. Det har gitt betydelig innsikt i hvilke type mennesker som oppholder seg på Elgsletta og deres utfordringer, noe som har dannet grunnlaget for tiltakene som er satt i gang. Dette eksemplifiserer dermed godt prinsipp 2, om å starte med folkene.

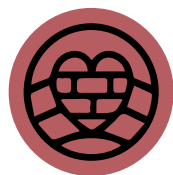
3. INKLUDER - IKKE EKSKLUDER

Ulike grupper deltok i dugnaden på Elgsletta, med representanter fra folk som bor i nabolaget, som arbeider i området, kvinner fra innvandrermiljøet, brukere fra rusmiljøet, unge, voksne, seniorer. Det at ulike grupper ble representert gir en mulighet til å skape trygghet for alle grupper, slik at det ikke kun er en gruppes behov som hensyntas i planleggingen. Dette eksemplifiserer dermed godt prinsipp 3, om å inkludere, fremfor å ekskludere.

4. STEDSPESIFIKK PLANLEGGING

Elgsletta ble valgt som fokusområdet basert på innsikt fra den digitale medvirkningen, som viste at flere opplevde parken som et utrygt område å ferdes eller oppholde seg i. Dette dannet grunnlaget for å se på stedsspesifikke kvaliteter, både fysiske og sosiale, for å forstå den opplevde utryggheten. Dette eksemplifiserer dermed godt prinsipp 4, om stedsspesifikk planlegging.

5. DESIGN FOR POSITIV ADFERD

Det er kommet tilbakemeldinger fra både nye brukere men også "de gamle" på at parken oppleves som hyggeligere, og også tryggere når det er fysisk tilstedeværelse og paviljongen er åpen. Som beskrevet tidligere ble det gjennom sommeren lånt ut stoler og spill, som legger til rette for opphold og sosial kontakt. Dette eksemplifiserer godt prinsipp 5, om å designe for positiv atferd. Spesielt kvinner i den sårbare gruppen i parken følte seg tryggere, men også arbeidstakere som går igjennom har gitt tilbakemelding på dette.

An inclusive approach is not only a central democratic ideal but also an essential strategic tool to create safer urban spaces.

-Nordic Safe Cities og SLA Architects (2021)

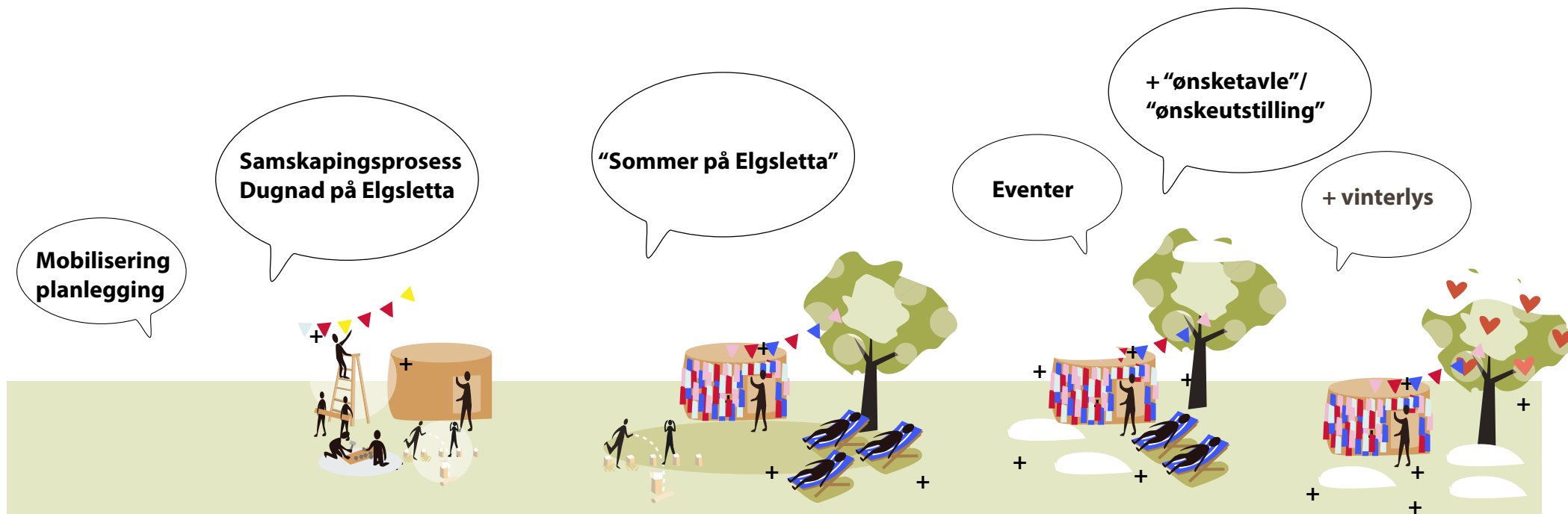
Veien videre

Sommer på Elgsletta er avsluttet. Det er gitt tillatelse til å ha paviljongen i parken som et midlertidig tiltak med varighet på inntil 2 år. I skrivende stund jobbes det med plan for videre drift og en mer langsiktig plan for paviljongen. Planene utarbeides i tett samarbeid med bydelen og Bymiljøetaten.

Forutsetninger for at nye brukergrupper skal ta i bruk parken er tilstedeværelse, attraktive åpningstider, kontinuitet, inkludering og aktivisering over tid. LÉVAs tilstedeværelse og aktivisering i parken virker å gjøre en forskjell ved å skape tillit og god innsikt i ulike brukergruppers behov. Arbeidet fortsetter derfor utover høsten.

På sikt er det ønske om å engasjere andre aktører til å ta i bruk fasilitetene. Planen er derfor å koble på nabolaget og dele informasjon og innsikt til relevante lag og organisasjoner.

Høsten/vinteren 2021 brukes også til å dele erfaringer på tvers av alle parter som har en rolle i å gjøre området tryggere og mer attraktivt. Det vil blant annet gjennomføres et stormøte i november, med deling av erfaringer fra feltarbeidet.

Illustrasjon viser prosesser, både gjennomførte og planlagte, for 2021. Planer for de neste årene baseres på erfaringer gjort i 2021 og nye samarbeid som etableres.

Referanser

Britton & Anderson. The Illustrated Guide to Participatory City. Participatory City Foundation. Hentet fra <http://www.participatorycity.org/the-illustrated-guide>

Herzog, T. R. & Gale, T. A. (1996). Preference for urban buildings as a function of age and nature context. *Environment and Behavior*, 28(1), 44-72. Hentet fra https://scholarworks.gvsu.edu/psy_articles/19/?utm_source=scholarworks.gvsu.edu%2Fpsy_articles%2F19&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages

Klijs, B., de Leon, C. M., Kibele, E. U. B. & Smidt, N. (2017). Do social relations buffer the effect of neighborhood deprivation on health-related quality of life? Results from the LifeLines Cohort Study. *Health & Place*, 44(2017), 43-51. <http://dx.doi.org/10.1016/j.healthplace.2017.01.001>

Nordic Safe Cities & SLA (2021). Safe Urban Spaces. A Nordic Approach and Toolbox (ISBN 978-87-973223-0-7). Nordic Safe Cities & SLA. Hentet fra https://nordicsafecities.org/wp-content/uploads/Safe-Urban-Spaces_Spreads.pdf

Schultz, P. W., Bator, R. J., Large, L. B., Bruni, C. M. & Tabanico, J. J. (2013). Littering in Context: Personal and Environmental Predictors of Littering Behavior. *Environment and behavior*, 45(1), 35-59. DOI: 10.1177/0013916511412179

Status november 2021:

I perioden juli-oktober har paviljongen stått urørt, uten noen form for hærverk. I dialog med rusmiljøet gjennom feltarbeid i løpet av høsten har det kommet frem at det internt i de sårbare brukergruppene av parken har vært fokus på å «passe på» paviljongen. På den måten har det vært en form for positiv indre justis i miljøet om å la paviljongen stå i fred. Eierskapet har dermed vist seg å være sterkt etter involveringen som skjedde i sommer, noe som trolig er en av grunnene til at paviljongen har stått urørt frem til nå.

Dessverre ble det nylig gjort innbrudd i paviljongen og det er tagget på fasaden. Dette forsterker teorien om viktigheten av tilstedeværelse og videre at en inkluderende prosess ikke gir varige endringer, med mindre det jobbes aktivt med oppfølging over tid. Det har de siste månedene vært mindre tilstedeværelse og lavere aktivitet i parken, noe som kan ha vært medvirkende til at dette skjedde (først) nå.

